

Utbildningsutskottets betänkande 2023/24:UbU12

Gymnasieskolan

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om gymnasieskolan bl.a. med hänvisning till gällande bestämmelser och pågående arbete. Motionerna tar upp frågor om bl.a. utbildning i gymnasieskolan samt om studie- och yrkesvägledning och drogtester i skolväsendet.

I betänkandet finns tio reservationer (S, SD, V, C, MP) och två särskilda yttranden (SD, C).

Behandlade förslag

Cirka 60 yrkanden från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Gymnasial utbildning och kopplingen till arbetsmarknaden	6
Utskottets ställningstagande.....	10
Branschskolor.....	11
Utskottets ställningstagande.....	13
Särskilda kunskapsområden	13
Utskottets ställningstagande.....	17
Drogtester i skolväsendet	18
Utskottets ställningstagande.....	19
Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet.....	19
Utskottets ställningstagande.....	21
Motioner som bereds förenklat.....	22
Utskottets ställningstagande.....	22
Reservationer	23
1. Utbildningens dimensionering, punkt 1 (S).....	23
2. Gymnasial yrkesutbildning , punkt 2 (S).....	24
3. Gymnasial yrkesutbildning , punkt 2 (C).....	24
4. Lärlingsanställning, punkt 3 (SD).....	25
5. Försöksverksamhet med branschskolor, punkt 4 (S, V, C, MP)	26
6. Övriga frågor om branschskolor, punkt 5 (C).....	26
7. Estetiska ämnen, punkt 7 (S, V, MP).....	27
8. Drogtester i skolväsendet, punkt 8 (SD).....	28
9. Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet, punkt 9 (C).....	29
10. Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet, punkt 9 (MP)	30
Särskilda yttranden	31
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (SD)	31
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (C).....	31
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	32
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	32
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 10	39

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utbildningens dimensionering

Riksdagen avslår motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 47.

Reservation 1 (S)

2. Gymnasial yrkesutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37,

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 28, 30 och 32 samt

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 48.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (C)

3. Lärlingsanställning

Riksdagen avslår motion

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 4 (SD)

4. Försöksverksamhet med branschskolor

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3 och

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 51.

Reservation 5 (S, V, C, MP)

5. Övriga frågor om branschskolor

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31 och

2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 22.

Reservation 6 (C)

6. Särskilda kunskapsområden

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:254 av Serkan Köse (S) yrkande 6,

2023/24:831 av Mikael Larsson (C),

2023/24:1040 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S) yrkande 4,

2023/24:1800 av Lili André (KD) och

2023/24:1804 av Lili André (KD).

7. Estetiska ämnen

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1034 av Anna Wallentheim (S),

2023/24:2447 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 10 och

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 41.

Reservation 7 (S, V, MP)

8. Drogtester i skolväsendet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:367 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21,

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 10 och

2023/24:2095 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD).

Reservation 8 (SD)

9. Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:2302 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 43,

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 29,

2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 19 och

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 19.

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (MP)

10. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 6 februari 2024

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Anders Ådahl (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S), Niklas Sigvardsson (S) och Peter Ollén (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 57 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24 om utbildning i gymnasieskolan. Av dessa bereds 30 motionsyrkanden förenklat eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2. Motionsyrkandena tar upp frågor om bl.a. utbildning i gymnasieskolan samt om studie- och yrkesvägledning och drogtester i skolväsendet.

Utskottets överväganden

Gymnasial utbildning och kopplingen till arbetsmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbildningens dimensionering, gymnasial yrkesutbildning och lärlingsanställning.

Jämför reservation 1 (S), 2 (S), 3 (C) och 4 (SD).

Motionerna

Utbildningens dimensionering

Enligt kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 47 behöver statens styrning och dimensioneringen av gymnasieskolans olika program öka. Motionärerna anser att det behövs tydligare ramar för såväl offentliga som fristående skolhuvudmän, ramar som tar hänsyn till både elevers efterfrågan och arbetsmarknadens behov av kompetens.

Gymnasial yrkesutbildning

I kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 48 föreslås att yrkespaketet ska fortsätta utvecklas som studieväg som leder till jobb och att utbudet av yrkespaket ska fortsätta att byggas ut i samverkan med branscherna.

I motion 2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37 framhålls bl.a. att det är viktigt att anpassa utbildningarna mer efter arbetslivets behov.

I partimotion 2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 28 föreslås att gymnasieskolans introduktionsprogram ska bli mer yrkesinriktade och att branschkpaket särskilt anpassade för yrkesintroduktionsprogrammet bör sättas samman i samverkan med branscherna.

I yrkande 30 anför motionärerna att statusen på yrkes- och lärlingsprogrammen behöver höjas genom att de är relevanta och verklighetsnära och leder till jobb.

I yrkande 32 betonar motionärerna vikten av att branscherna har det avgörande inflytandet över yrkesutbildningarnas inriktning och kvalitets-säkring.

Lärlingsanställning

Enligt kommittémotion 2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4 bör regeringen överväga ett införande av en ny form av lärlingsanställning som ett sätt att möta företagets behov av yrkeskunniga.

Bakgrund och gällande rätt

Nya bestämmelser om utbildningens dimensionering och regionernas ansvar för bedömning av kompetensbehov

Betänkandet Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33) överlämnades i juni 2020. Utredningen hade i uppdrag att föreslå hur utbildning inom bl.a. gymnasieskola och gymnasiesärskola (från den 2 juli 2023 benämnd anpassad gymnasieskola) bättre kan planeras och dimensioneras (dir. 2018:17, dir. 2020:2). I juni 2022 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen (2010:800) som trädde i kraft den 1 juli 2023 och ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Lagändringarna innebär att hänsyn ska tas inte bara till ungdomarnas efterfrågan utan också till arbetsmarknadens behov när kommuner, regioner och enskilda huvudmän bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Kravet på att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov gäller de nationella programmen samt introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever (15 kap. 30 b–32 a §§ skollagen).

Riksdagen beslutade också att ge regionerna ansvar för att inom ramen för sitt tillväxtarbete fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt (5 § lagen [2010:630] om regionalt utvecklingsansvar). Ändringen trädde i kraft den 1 augusti 2022.

Regionala planeringsunderlag ska utarbetas kontinuerligt

I juni 2022 beslutade regeringen om ett tillägg i Skolverkets instruktion (6 a § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Myndigheten ska kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som behövs till stöd för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av utbildning som avser bl.a. gymnasieskolans nationella program och gymnasieskolans introduktionsprogram programinriktat val och yrkesintroduktion, utformade för en grupp elever.

Skolverket publicerade i oktober 2023 regionala planeringsunderlag för samtliga län. I planeringsunderlagen gör Skolverket en bedömning av behovet av förändringar i respektive läns utbildningsutbud. Skolhuvudmännen kan använda bedömningarna som stöd i det lokala planerings- och dimensioneringsarbetet. Skolverket publicerade samtidigt också en nationell rapport över behov, efterfrågan och utbud av gymnasial utbildning. Nya planeringsunderlag ska publiceras vart tredje år (skolverket.se).

Programråden är forum för kontinuerlig dialog om yrkesprogrammen

Av Skolverkets instruktion framgår att myndigheten ska ansvara för de nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning (10 § förordningen med instruktion för Statens skolverk). När råden inrättades gjorde regeringen bedömningen att de kunde fungera som forum för en kontinuerlig dialog mellan Skolverket och avnämarna i syfte att matcha utbildningsutbudet med efterfrågan på arbetsmarknaden (prop. 2008/09:199 s. 45–48). Föreskrifter om ämnesplaner för yrkesämnena i gymnasieskolan ska meddelas efter samråd med ett nationellt programråd (1 kap. 5 § gymnasieförordningen [2010:2039]).

Det är Skolverket som utser programrådets ledamöter. Dessa har i sin tur nominerats av arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. De är representanter från arbetslivet med kunskap om programmens yrkesområden, t.ex. som ansvariga för utbildnings- eller kompetensförsörjningsfrågor.

För yrkesprogrammen i gymnasieskolan ska det också finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv (1 kap. 8 § gymnasieförordningen).

Nationella yrkespaket för introduktionsprogram

Nationella yrkespaket består av en specifik kombination av kurser på gymnasial nivå som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå för olika yrkesområden. Inom gymnasieskolans introduktionsprogram kan ett yrkespaket kombineras med grundskoleämnena för att ge behörighet till ett nationellt program. Yrkespaketen kan också, utifrån individens behov, kombineras med gymnasiala kurser utöver de som ingår i ett visst yrkespaket.

Yrkespaketen utformas av Skolverket i samråd med bransch-kunniga och det finns i dag ett 80-tal nationella yrkespaket som huvudmän kan välja att tillämpa. Paketerna kan, förutom att användas på gymnasieskolans introduktionsprogram, också användas inom komvux på gymnasial nivå och komvux på gymnasial nivå i kombination med sfi eller kurser på grundläggande nivå (skolverket.se).

Lärlingsutbildning och lärlingsanställning

Inom yrkesprogrammen får det finnas gymnasial lärlingsutbildning, som börjar det första, andra eller tredje läsåret. Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser (16 kap. 11 § skollagen). Lärlingsutbildning är alltså inte ett eget program utan ett sätt att genomföra ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Det finns också lärlingsliknande utbildning på gymnasieskolans introduktionsprogram (skolverket.se).

Ett skriftligt avtal (utbildningskontrakt) ska upprättas för varje elev och arbetsplats och undertecknas av eleven, skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmannen ska se till att utbildningskontrakt upprättas. I utbildningskontraktet ska det bl.a. anges vilka delar av

utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen, hur många veckor av utbildningen som ska genomföras där varje termin och vilka tider som ska gälla för utbildningen på arbetsplatsen (16 kap. 11 a § skollagen). En elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. Detta gäller inte om arbetet omfattas av ett avtal om gymnasial lärlingsanställning (16 kap. 11 b §).

Gymnasial lärlingsanställning är en egen anställningsform som regleras i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning. En elev som går en lärlingsutbildning inom gymnasieskolans yrkesprogram kan få en gymnasial lärlingsanställning för hela eller en del av den tid som eleven genomför arbetsplatsförlagt lärande (apl). Om det upprättas ett avtal om gymnasial lärlingsanställning för en elev i gymnasieskolan anses eleven vara arbetstagare. Den gymnasiala lärlingsanställningen upphör när det arbetsplatsförlagda lärandet enligt utbildningskontraktet avslutas. Elever som har en gymnasial lärlingsanställning har rätt till en lön.

Pågående arbete

Yrkesskola

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen ska låta utreda inrättandet av en ny tvåårig yrkesskola på gymnasial nivå som är en del av det ordinarie utbildningssystemet (bet. 2018/19:UbU11, punkt 5, rskr. 2018/19:171). Regeringen beslutade den 8 april 2021 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå åtgärder för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (dir. 2021:23). Av direktiven framgår att uppdraget att utreda hur fler elever kan fullfölja sin utbildning inom gymnasieskolan bör ha sin utgångspunkt i riksdagens tillkännagivande. Utredaren ska också föreslå hur användningen av yrkespaket inom introduktionsprogrammen kan utvecklas för att skapa utbildningar av hög kvalitet och med hög relevans för arbetsmarknaden. Betänkandet I mål – vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34) har remitterats och förslagen bereds inom Regeringskansliet. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 327).

Regeringen beslutade i juni 2022 kommittédirektiven Fler vägar till arbetslivet (dir. 2022:74). Syftet med utredningen är att det i gymnasieskolan ska finnas fler vägar till arbetslivet som tar hänsyn till arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs nio. Genom tilläggsdirektiv som beslutades i juli 2023 (dir. 2023:114) fick den särskilda utredaren i uppdrag att bl.a. lämna förslag om nya valbara gymnasiala yrkesutbildningar – yrkesskola – som kan ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden liksom att analysera och föreslå hur arbetslivets företrädare kan ges inflytande över innehållet i utbildningarna och deras omfattning. Enligt direktivet bedömer regeringen att det är nödvändigt att det införs en gymnasial yrkesskola med relevant och ändamålsenligt innehåll. Utgångspunkten är att utbildningen ska organiseras

inom gymnasieskolan men samtidigt ha en egen identitet och utgöra en tydlig alternativ studieväg. Sådana valbara yrkesutbildningar ska utformas i nära samverkan med näringslivet och i första hand kunna ge elever som saknar gymnasiebehörighet en utbildning med tydlig praktisk inriktning som ger dem bättre förutsättningar till en snabbare etablering på arbetsmarknaden. Utbildningarna bör även vara valbara för elever som är behöriga till ett nationellt program. För att ungdomar ska vara anställningsbara efter avslutad utbildning bör innehållet i de nya utbildningarna enligt direktivet utformas i nära samverkan med företrädare för arbetslivet, bl.a. när det gäller utbildningarnas längd och innehåll. Utredaren ska också vid behov föreslå åtgärder som bidrar till att öka yrkesutbildningens attraktionskraft. Uppdraget ska redovisas senast den 4 november 2024.

Lärlingsutbildning

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att den ska utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka konsekvenser det skulle medföra (bet. 2015/16:UbU13, rskr. 2015/16:169).

Regeringen gav i februari 2020 Skolverket i uppdrag att redovisa en analys av utvecklingen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolverket skulle också, om det bedömdes lämpligt, föreslå hur lärlingsutbildningen kan utvecklas vidare samt lämna förslag på fortsatt hantering (U2020/00527/S). Skolverket redovisade uppdraget i maj 2021 (U2021/02840). Av Skolverkets redovisning framgick att myndigheten anser att nuvarande form av lärlingsutbildningen i huvudsak bör behållas oförändrad, men myndigheten lämnade samtidigt förslag på åtgärder för att utveckla lärlingsutbildningen.

Ärendet bereds i Regeringskansliet. Regeringen avser att återkomma i frågan så snart som möjligt. Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 318).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att samverkan mellan utbildningsanordnare och representanter för arbetslivet, t.ex. arbetsmarknadens branschorganisationer, är en förutsättning för att arbetslivets behov av rätt utbildad arbetskraft ska kunna tillgodoses och för att garantera yrkesutbildning av god kvalitet.

När det gäller frågan om utbildningens dimensionering vill utskottet hänvisa till att riksdagen i juni 2022 beslutade om ändringar i skollagen som innebär att hänsyn ska tas inte bara till ungdomarnas efterfrågan utan också till arbetsmarknadens behov när kommuner, regioner och enskilda huvudmän bestämmer vilka gymnasieutbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna. Lagändringarna tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025 (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Utskottet kan också konstatera att Skolverket sedan 2022 har i uppgift att kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag till stöd

för huvudmännens planering, dimensionering och erbjudande av bl.a. gymnasieutbildning. Utskottet finner inte skäl att föreslå någon åtgärd i frågan och avstyrker med det anförda motion 2023/24:2687 (S) yrkande 47.

När det gäller yrkanden om yrkespaket konstaterar utskottet att det i dag finns ett 80-tal nationella yrkespaket som huvudmän kan välja att tillämpa. Dessa nationella yrkespaket utformas av Skolverket i samråd med bransch-kunniga. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2023/24:2482 (C) yrkande 28 och 2023/24:2687 (S) yrkande 48.

Utskottet konstaterar vidare att en pågående utredning ska lämna förslag till nya valbara gymnasiala yrkesutbildningar – yrkesskola – som kan ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden (U 2022:03). Dessa yrkesutbildningar ska utformas i nära samverkan med företrädare för arbetslivet. Utredaren har också i uppdrag att vid behov föreslå åtgärder som bidrar till att öka yrkesutbildningens attraktionskraft. Uppdraget ska redovisas senast den 4 november 2024. Utskottet ser inte skäl att föregripa det arbete som pågår och avstyrker därför motionerna 2023/24:403 (SD) yrkande 37 och 2023/24:2482 (C) yrkandena 30 och 32.

Utskottet noterar att det sedan ett antal år finns möjlighet till en gymnasial lärlingsanställning för den del av utbildningen som eleven genomför arbetsplatsförlagt lärande (apl). Därmed avstyrker utskottet motion 2023/24:425 (SD) yrkande 4.

Branschskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om branschskolor.
Jämför reservation 5 (S, V, C, MP) och 6 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 51 bör reglerna om branschskolorna förtydligas och förenklas. Motionärerna anser att branschskolor ska kunna erbjudas studerande i vuxenutbildningen. Motionärerna framhåller vidare att verksamheten bör utvärderas i syfte att följa utbildningarnas kvalitet och elevernas etablering efter utbildningen.

I partimotion 2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31 anføres att yrkes- och lärlingsprogrammen bör reformeras så att förutsättningarna förbättras för att kunna bedriva yrkesutbildning också på mindre orter och i mindre branscher över hela landet, t.ex. genom att fler branschskolor etableras.

I kommittémotion 2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3 föreslås att branschskolorna ska behållas och utvecklas. Motionärerna menar att det bl.a. behövs insatser för att få fler elever att söka utbildningarna och för att få fler huvudmän att samverka med branschskolorna.

I kommittémotion 2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 22 anförs att möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet bör ses över. Detta bör enligt motionärerna ske genom att försöksverksamheten med branschskolor permanentas och breddas med fler skolor och ämnesområden.

Bakgrund och gällande rätt

Försöksverksamhet med branschskolor

Under perioden 2018–2023 pågick en försöksverksamhet över hela Sverige med tio branschskolor som Skolverket utsåg (prop. 2016/17:161, bet. 2016/17:UbU21, rskr. 2016/17:319). Försöksverksamheten avslutades vid utgången av juni 2023. Under perioden kunde huvudmän för yrkesutbildningar söka statsbidrag för att skicka sina elever till en av de branschskolor som omfattades av försöksverksamheten (förordning [2017:623] om försöksverksamhet med branschskolor och statsbidrag till vissa huvudmän).

Syftet med försöksverksamheten var att pröva en modell för att öka attraktiviteten och förbättra tillgången till yrkesutbildning inom små yrkesområden. Försöksverksamheten innebar att en huvudman för utbildning på ett yrkesprogram inom gymnasieskolan eller för kommunal vuxenutbildning enligt skollagen med bibehållet huvudmannaskap fick sluta avtal med en branschskola om att skolan skulle utföra vissa uppgifter inom sådan utbildning (entreprenad). De uppgifter som fick överlämnas på entreprenad var undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil (yrkesämnen) och undervisning som avser sådant gymnasiearbete som ingår i utbildningen enligt skollagen.

Skolverket fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag att utvärdera försöksverksamheten med branschskolor. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) i november 2021 (dnr 2018:1288). Skolverket kunde bl.a. konstatera att antalet elever i försöksverksamheten hade varit betydligt lägre än vad regeringen förväntat sig och att eleverna hade haft en ojämn spridning över försöksverksamhetens olika yrkesområden.

Pågående arbete

Regeringen har i tilläggsdirektiv till Utredningen om fler vägar till arbetslivet (U 2022:03) beslutat att ge den särskilda utredaren i uppdrag att, med utgångspunkt i erfarenheter från försöksverksamheten med branschskolor, föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan (dir. 2023:114). Regeringen anger att det behöver utredas vilka åtgärder som kan vidtas för att bättre tillgodose arbetslivets behov av arbetskraft inom små yrkesområden. Uppdraget ska redovisas senast den 4 november 2024.

Utskottets ställningstagande

I likhet med ett tidigare ställningstagande (bet. 2022/23:UbU8 s. 21) anser utskottet att det är rimligt att avsluta en försöksverksamhet som inte får förväntade resultat, även om försöksverksamheten med branschskolor är vällovlig.

Utskottet kan konstatera att en pågående utredning har i uppdrag att föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan bl.a. genom att dra nytta av erfarenheterna från försöksverksamheten med branschskolor (U 2022:03). Utredningen ska redovisa sina förslag senast den 4 november 2024.

Utskottet finner mot denna bakgrund och med hänvisning till det pågående arbetet inte skäl att föreslå några åtgärder med anledning av motionerna 2023/24:2454 (C) yrkande 3, 2023/24:2482 (C) yrkande 31, 2023/24:2489 (C) yrkande 22 och 2023/24:2687 (S) yrkande 51. Motionerna avstyrks därmed.

Särskilda kunskapsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om särskilda kunskapsområden och estetiska ämnen.

Jämför reservation 7 (S, V, MP).

Motionerna

Estetiska ämnen

I kommittémotion 2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 41 anför motionärerna att estetiska ämnen ska erbjudas alla gymnasieelever för att stärka gymnasieskolans bildningsuppdrag.

I motion 2023/24:1034 av Anna Wallentheim (S) framhåller motionären att de estetiska ämnena behöver uppmärksammas och värdesättas och därför behöver vara en integrerad del av utbildningen och erbjudas alla gymnasieelever.

I kommittémotion 2023/24:2447 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 10 föreslås att estetiska ämnen ska införas på alla gymnasieprogram bl.a. för att kunskaper i de estetiska ämnena hjälper lärandet i stort och är vägar till att förstå världen och för att kunna arbeta kreativt och nyskapande med avancerade processer.

Särskilda kunskapsområden

I motion 2023/24:254 av Serkan Köse (S) yrkande 6 föreslås att taxiförarutbildningen inkluderas i transportprogrammet i gymnasieskolan för att minska branschens rekryteringsproblem.

I motion 2023/24:1040 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S) yrkande 4 framhåller motionärerna att gymnasieskolan behöver ge elever kunskap om arbetslivet.

I motion 2023/24:831 av Mikael Larsson (C) anser motionären att gymnasieskolans program mot ekonomisk redovisning bör utvecklas och att hänsyn ska tas till AI-tolkning och digitalisering.

I motion 2023/24:1800 av Lili André (KD) framförs att möjligheten att utveckla och förenkla tillståndsprocesserna för att införa nya gymnasiekurser bör utredas för att öka flexibiliteten i utbildningssystemet och möjliggöra snabbare svar på arbetsmarknadens behov.

I motion 2023/24:1804 av Lili André (KD) föreslås att det ska ses över om Ung Företagsamhet (UF) kan införas i utbudet av gymnasiekurser för att främja entreprenörskap och affärskompetens hos landets unga människor.

Bakgrund och gällande rätt

Ämnen i gymnasieskolan

I gymnasieskolan finns det utbildning i form av nationella program som är yrkesprogram eller högskoleförberedande program (15 kap. 7 § skollagen). Vilka de nationella programmen är framgår av bilaga 1 till skollagen. Inom programmen finns det nationella inriktningar (16 kap. 7–8 §§). Vilka inriktningarna är framgår av bilaga 1 till gymnasieförordningen (4 kap. 2 § gymnasieförordningen). Av 4 kap. 1 § gymnasieförordningen framgår att ett nationellt program består av

- gymnasiegemensamma ämnen
- programgemensamma ämnen
- i förekommande fall för inriktningen gemensamma karaktärsämneskurser
- programfördjupning
- kurser inom det individuella valet
- gymnasiearbete.

Nio ämnen är s.k. gymnasiegemensamma ämnen och ingår i samtliga nationella program: engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska eller svenska som andraspråk. Omfattningen av de gymnasiegemensamma ämnena varierar emellertid mellan programmen (bil. 2 skollagen).

Ämnesplanernas innehåll

Enligt 16 kap. 21 § skollagen ska det för varje ämne finnas en ämnesplan. Ämnesplanerna inleds med ämnets syfte och mål för ämnet, därefter beskrivs de olika kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier. Ämnesplanen ska ge utrymme för läraren och eleverna att själva planera undervisningen (1 kap. 4 § gymnasieförordningen).

Det är regeringen som beslutar om ämnesplaner för de gymnasiegemensamma ämnena. Skolverket föreskriver om övriga ämnesplaner. Föreskrifter om ämnesplaner för yrkesämnena ska meddelas efter samråd med ett nationellt programråd (1 kap. 5 §).

En ny kurs ska ge kunskaper i ett befintligt ämne eller i ett nytt ämne. En huvudman eller annan intressent får ansöka hos Skolverket om en ny kurs (1 kap. 6 § gymnasieförordningen). Skolverket bedömer behovet av en ny kurs utifrån ansökan och undersöker bl.a. om det efterfrågade kursinnehållet rymms inom skolformens uppdrag och om det efterfrågade kursinnehållet redan finns i en fastställd kurs (skolverket.se).

Särskilt om estetiska ämnen i gymnasieskolan

Sedan hösten 2011 är ett estetiskt ämne inte längre ett obligatoriskt inslag i de nationella programmen i gymnasieskolan (prop. 2008/09:199, bet. 2009/10:UbU3, rskr. 2009/10:8). I samband med 2011 års gymnasiereform ansåg regeringen att gymnasieskolan tydligare än i dag måste förbereda eleverna för yrkeslivet och fortsatt yrkesutbildning respektive för fortsatta studier vid universitet och högskolor (prop. 2008/09:199 s. 79). Antalet obligatoriska ämnen kunde därför inte vara alltför stort och estetisk verksamhet togs bort som ett obligatoriskt ämne. Kurser i estetiska ämnen ska dock alltid erbjudas som individuellt val (s. 84). Utbildningsutskottet ställde sig bakom den avvägning som låg bakom förslaget att låta estetisk verksamhet utgå som ett s.k. kärnämne (bet. 2009/10:UbU3 s. 50).

I proposition 2017/18:184 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program föreslogs att ett estetiskt ämne som omfattar 50 gymnasiepoäng skulle ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i alla nationella program i gymnasieskolan, utom i det estetiska programmet. Ämnet skulle heta estetiska uttryck. Riksdagen avlog våren 2018 förslaget till lagändring (bet. 2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429). Utskottet anförde i sitt ställningstagande bl.a. att de estetiska ämnena har en viktig roll att fylla i skolan. Förslaget innebar dock enligt utskottet att gymnasiearbetets omfattning halverades. Utskottet delade flera remissinstansers kritik av förslagets konsekvenser, bl.a. att gymnasiearbetets omfattning skulle bli för liten för att fylla sina syften.

Särskilt om kunskaper om arbetslivet

Av läroplanen för gymnasieskolan (Gy11) framgår att ett av gymnasieskolans kunskapsmål är att varje elev som slutfört ett nationellt program ska ha kunskaper om samhälls- och arbetsliv och ha förutsättningar att delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv. Varje elev ska också enligt läroplanen ha kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde. Vidare är arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö liksom

arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen, en del i det centrala innehållet i nuvarande kursplan för det gymnasiegemensamma ämnet samhällskunskap.

Särskilt om taxiförarkunskap

En av fordons- och transportprogrammets fyra inriktningar är transport. Inriktningen ska enligt programmets examensmål ge kunskaper inom trafik-kunskap, transportsystem och logistik och kunna leda till arbete som yrkesförare inom gods- eller persontransporter. Elever som läser inriktningen kan välja att läsa kursen taxitrafik inom ramen för ämnet persontransporter. Centralt innehåll i kursen är bl.a. lagar och andra bestämmelser som reglerar taxiverksamheten, t.ex. branschetiska regler, prisinformation och vilotids-förordningar samt ergonomi, hälsa och miljö (skolverket.se).

Särskilt om entreprenörskap

Av läroplanen för gymnasieskolan (Gy11) framgår att en del av skolans uppdrag är att bidra till att eleverna utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar entreprenörskap, företagande och innovationstänkande. Därigenom ökar enligt läroplanen elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.

Skolverket fördelar statsbidrag till organisationer och till huvudmän inom skolväsendet för att stödja utvecklingen av entreprenörskap och entreprenöriellt lärande inom skolväsendet. Av Skolverkets regleringsbrev för 2023 framgår att högst 11,5 miljoner kronor ska användas för utgifter i enlighet med förordningen (2011:192) om statsbidrag för entreprenörskap i skolan och för upphandling av tjänster för att stödja entreprenörskap inom skolväsendet. Av 2023 års regleringsbrev för anslaget 1:5 *Näringslivsutveckling* inom utgiftsområde 24 Näringsliv framgår att 13,5 miljoner kronor har avsatts för bidrag via Skolverket till organisationer som främjar entreprenörskap och företagande bland unga inom skolväsendet.

Särskilt om ekonomiprogrammets inriktning ekonomi

Ekonomiprogrammet är det näst största programmet i gymnasieskolan. Enligt Skolverkets preliminära siffror för läsåret 2023/24 går nästan 60 000 elever på programmet. Ekonomiprogrammets inriktning ekonomi ska ge kunskaper inom företagsekonomiska områden som redovisning, kalkylering, marknadsföring samt ledarskap och organisation. Undervisningen i ämnet företags-ekonomi ska enligt ämnesplanen ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att använda relevant teknik som ett redskap för kommunikation, beräkning, informationssökning, presentation och dokumentation i företags-ekonomiska sammanhang.

Pågående arbete

Från den 1 juli 2025 ska ämnesbetyg användas i gymnasieskolan i stället för kursbetyg (prop. 2021/22:36, bet. 2021/22:UbU7, rskr. 2021/22:156). Att ämnesbetyg införs innebär att ett slutligt betyg ska sättas först efter avslutade ämnesstudier i ämnet i stället för efter varje avslutad kurs. Sedan 2020 har Skolverket i sitt regleringsbrev haft i uppdrag att förbereda ett införande av ämnesbetyg. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 10 januari 2025.

Inom ramen för sitt uppdrag har Skolverket remitterat förslag till ämnesplaner. Utöver att anpassa ämnesplanerna till ämnesbetygen uppdaterar Skolverket ämnen, examensmål, programmål och programstrukturer så att de passar framtidens studier och yrkesliv. Detta görs för att styrdokumentet ska vara relevanta för sin samtid och ta hänsyn t.ex. till den samhälls- och teknikutveckling som pågår. Skolverket föreslår också nya ämnen (skolverket.se).

Riksdagen beslutade den 31 maj 2023 om vissa ändringar i skollagen som rör gymnasieskolans nationella program och ämnen m.m. (prop. 2022/23:94, bet. 2022/23:UbU14, rskr. 2022/23:207) Ändringarna innebär bl.a. att ämnet matematik delas upp i mindre delar, att hantverksprogrammet upphör som nationellt program och att ett nytt nationellt program, frisör- och stylistprogrammet, införs inom skolformen. Ändringarna i skollagen trädde i kraft den 15 juli 2023 och ska tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Regeringen beslutade den 23 november 2023 om nya ämnesplaner för de nio gymnasiegemensamma ämnena i gymnasieskolan. Beslutet innebär bl.a. att ämnesplanerna har uppdaterats och fått ett tydligare framskrivet innehåll. Skolverket avser att besluta om resterande ämnesplaner under våren 2024. De nya ämnesplanerna ska tillämpas på utbildning som påbörjas fr.o.m. den 1 juli 2025.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att riksdagen våren 2018 avslog regeringens förslag om ett estetiskt ämne i alla nationella program (prop. 2017/18:184, bet. 2017/18:UbU30, rskr. 2017/18:429). Utskottet gör ingen annan bedömning nu. Utskottet kan också konstatera att riksdagen under innevarande valperiod har avslagit motsvarande yrkanden om att införa estetiska ämnen på samtliga gymnasieprogram (bet. 2022/23:UbU8). Utskottet vill i sammanhanget påminna om att kurser i estetiska ämnen alltid ska erbjudas som individuellt val. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2023/24:1034 (S), 2023/24:2447 (MP) yrkande 10 och 2023/24:2687 (S) yrkande 41.

När det gäller yrkanden om att anpassa utbildningar eller innehåll i kurser efter vissa sektors behov kan utskottet konstatera att det pågår ett arbete inom Skolverket med att uppdatera ämnesplanernas innehåll utifrån t.ex. samhälls- och teknikutveckling för att rusta eleverna bättre för arbetsmarknaden och vidare studier. Med hänvisning till det pågående arbetet

avstyrker utskottet motionerna 2023/24:254 (S) yrkande 6 och 2023/24:831 (C).

Av läroplanerna framgår att entreprenörskap är en del av skolans uppdrag. Skolverket har också i uppgift att stimulera arbetet med entreprenörskap i skolväsendet. Utskottet anser att de insatser som genomförs i dag är väl avvägda i förhållande till skolans uppdrag som helhet. Därmed avstyrker utskottet motion 2023/24:1804 (KD).

Inte heller när det gäller övriga yrkanden finner utskottet mot ovanstående bakgrund skäl att föreslå några åtgärder och avstyrker därmed motionerna 2023/24:1040 (S) och 2023/24:1800 (KD).

Drogtester i skolväsendet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om drogtestar i skolväsendet.
Jämför reservation 8 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2023/24:367 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21 anförs att regeringen i sitt arbete borde överväga införande av drogtestar vid misstanke om att elever är drogpåverkade. Detta skulle, enligt motionärerna, vara ett sätt att mota och förhindra ungas droganvändning oavsett var det sker. I kommittémotion 2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 10 anförs samma sak men i yrkandet pekas särskilt gymnasieskolan ut.

I motion 2023/24:2095 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD) föreslås att regeringen ska utreda lagändringar som möjliggör drogtestar i skolan. Motionärerna anser att det skulle kunna skapa ett positivt gruppsyck så att elever lättare kan motivera för sig själva och sin omgivning varför de inte ska nyttja droger.

Bakgrund och gällande rätt

Skollagen reglerar inte drogtestar av elever. Enligt 2 kap. 6 § regeringsformen är dock varje medborgare gentemot det allmänna skyddad mot påtvingade kroppsliga ingrepp. Detta skydd får under vissa förutsättningar begränsas genom lag (2 kap. 20 § första stycket). Urinprovstagning anses vara att betrakta som ett sådant kroppsligt ingrepp som avses i regeringsformen (se t.ex. JO 2010/11 s. 509 [dnr 479–2010]). Åtgärder som innebär att elever tvingas genomgå drogtest genom urinprovstagning kräver alltså lagstöd. Det finns inga sådana bestämmelser i skollagen eller i någon annan lag.

Riksdagens ombudsmän (JO) har i ett beslut från 2010 kommit fram till att slumpvisa drogtestar av gymnasieelever är tillåtna om elevens reella och fullt frivilliga samtycke införskaffats vid varje enskilt testtillfälle. JO ser samtidigt

svårigheter med att genomföra drogtester och menar att det kan "... uppstå situationer när den enskildes samtycke till att lämna ett prov inte framstår som reellt" och att "det ställs därmed stora krav på berörd personal att säkerställa att elevens medverkan är i egentlig mening frivillig ..." (JO 2010/11 s. 509 [dnr 479–2010]).

Enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) är bl.a. myndigheter vars verksamhet berör barn och unga skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta ska anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämndens sida. Det är sedan nämndens uppgift att undersöka vilken grund som kan finnas för uppgiften och utreda det eventuella behovet av åtgärder (prop. 1996/97:124 s. 106). JO har i fråga om anmälningsskyldigheten vid misstanke om drogmissbruk uttalat att det ligger nära till hands att anse att det finns en anmälningsskyldighet redan när det kommit fram sådana uppgifter om misstanke om missbruk som man inte utan vidare kan bortse från. Om en misstanke aktualiserar frågan om urinprovtagning torde misstanken sålunda som regel få förutsättas vara så stark att anmälningsskyldighet inträder redan innan provtagningen äger rum. (Se JO 2004/05 s. 346 och JO:s beslut den 4 oktober 2011, dnr 3766–2010.)

Utskottets ställningstagande

Gällande rätt som avser möjligheterna att genomföra drogtester av elever har beskrivits ovan. Mot bakgrund av denna beskrivning avstyrker utskottet motionerna 2023/24:367 (SD) yrkande 21, 2023/24:368 (SD) yrkande 10 och 2023/24:2095 (SD).

Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet.

Jämför reservation 9 (C) och 10 (MP).

Motionerna

I motion 2023/24:2302 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) framhåller motionären att möjligheten att ta ett helhetsgrepp för att få fler att utbilda sig till hantverkare behöver ses över för att möjliggöra den cirkulära ekonomin.

I partimotion 2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 29 framhåller motionärerna behovet av en systematiskt genomförd karriärvägledning genom hela utbildningsväsendet för att unga lättare ska få kunskap om

olika karriärvägar, göra medvetna val och bryta könsnormer vid studie- och yrkesval.

I kommittémotion 2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 19 anförs att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och vara integrerad i hela skolans verksamhet liksom ha ett tydligare genusperspektiv för att unga lättare ska kunna bryta könsnormer vid studie- och yrkesval.

I kommittémotion 2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 43 anför motionärerna att regeringen bör lämna förslag som gör landets studie- och yrkesvägledning för både unga och vuxna mer jämställd. Detta bör göras för att både utbildning och arbetslivet ska kunna bli jämställt. I kommittémotion 2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 19 förs motsvarande förslag fram.

Bakgrund och gällande rätt

Studie- och yrkesvägledning i skolväsendet

Studie- och yrkesvägledning inom skolväsendet är huvudmannens ansvar. Av skollagen framgår att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning (2 kap. 29 § skollagen). Hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå eller anpassad utbildning på grundläggande nivå eller utbildning i svenska för invandrare erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 10 a och 30 §§ skollagen).

Skolverket har gett ut allmänna råd med kommentarer om arbetet med studie- och yrkesvägledning i skola och vuxenutbildning (SKOLFS 2013:180). Råden utgår från bestämmelser i skollagen och läroplanerna för alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen och ska fungera som ett stöd för planering och genomförande av studie- och yrkesvägledningen så att den är likvärdig och av hög kvalitet.

Enligt läroplanerna ska alla på skolan bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Av Skolverkets allmänna råd framgår bl.a. att studie- och yrkesvägledaren bör se till att vägledningssamtalen planeras och genomförs så att de utmanar elevens föreställningar om yrken och utbildningar utifrån kön samt utifrån social och kulturell bakgrund.

Skolverkets stödmaterial och utbildningspaket

Skolverket har gett ut ytterligare stödmaterial i form av exempelsamlingar för skolan som helhet (Studie- och yrkesvägledning som hela skolans ansvar, 2017) och för olika skolformer (t.ex. Studie- och yrkesvägledning i

vuxenutbildningen, 2019, och Fem lärande exempel från grundskolan, 2022). Därutöver har Skolverket tagit fram t.ex. rapporten Styrning och organisation av den breda studie- och yrkesvägledningen (2017) och kunskapsöversikten Att välja för framtiden, skolans stöd genom vägledning och lärande (2020).

I den s.k. Lärportalen på Skolverkets webbplats finns det olika utbildningsmoduler, och man kan själv organisera kompetensutvecklingen på det sätt som fungerar bäst. Modulområdet Skola och arbetsliv har tagits fram för lärare, skolledare och studie- och yrkesvägledare i samverkan med Arbetsförmedlingen och olika lärosäten och finns sedan 2014. Modulerna behandlar t.ex. hur man kan öka elevernas motivation för skolan och rusta dem för kommande studie- och yrkesval.

Studie- och yrkesvägledning i övriga delar av utbildningssystemet

Myndigheten för yrkeshögskolan erbjuder inte studie- och yrkesvägledning utan hänvisar till kommunen eller Arbetsförmedlingen för stöd (yrkeshogskolan.se). Större kommuner har ofta ett särskilt vägledningscentrum. Det finns t.ex. i Stockholm, Göteborg och Malmö. Man behöver inte vara elev för att kontakta vägledningen.

I högskolan ska studenter ges tillgång till studievägledning och yrkesorientering. Högskolan ska även se till att den som avser att påbörja en utbildning har tillgång till den information om utbildningen som behövs (6 kap. 3 § högskoleförordningen [1993:100]). På Universitets- och högskolerådets webbplats framgår att även den som inte är student kan kontakta vägledare på ett universitet eller en högskola kostnadsfritt (uhr.se).

Pågående arbete

Riksdagen har tidigare tillkännagett för regeringen att regeringen ska låta ta fram och uppdatera en digital studie- och yrkesvägledningsplattform och att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och i högre grad integreras i skolans verksamhet (bet. 2016/17:UbU18, rskr. 2016/17:251).

I regleringsbrevet för 2020 fick Skolverket i uppdrag att se över och utveckla befintliga digitala verktyg för studie- och yrkesvägledning. Uppdraget ska redovisas senast den 15 februari 2024.

Tillkännagivandet är enligt regeringen inte slutbehandlat (skr. 2022/23:75 s. 323).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla huvudmannens ansvar för att elever i alla skolformer (utom förskolan och förskoleklassen) ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. För att studie- och yrkesvägledningen ska vara likvärdig och av hög kvalitet har Skolverket gett ut

allmänna råd om arbetet med studie- och yrkesvägledning i skola och vuxenutbildning, liksom annat stödmaterial. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2023/24:2302 (M) och 2023/24:2482 (C) yrkande 29.

Utskottet konstaterar att alla i skolan enligt läroplanerna ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Vidare framgår av Skolverkets allmänna råd bl.a. att studie- och yrkesvägledaren bör se till att vägledningssamtalen planeras och genomförs så att de utmanar elevens föreställningar om yrken och utbildningar utifrån kön samt utifrån social och kulturell bakgrund. Därmed ser utskottet inga skäl för riksdagen att vidta åtgärder med anledning av motionerna 2023/24:2451 (MP) yrkande 43, 2023/24:2489 (C) yrkande 19 och 2023/24:2664 (MP) yrkande 19.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (SD) och 2 (C).

Utskottets ställningstagande

I betänkandet behandlas motionsyrkanden som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlat tidigare under valperioden. Under riksmötet 2022/23 gjordes detta i betänkandena 2022/23:UbU5, 2022/23:UbU6 och 2022/23:UbU8. Riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför de motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2.

Reservationer

1. Utbildningens dimensionering, punkt 1 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

Det finns i dag ett kompetensgap mellan utbudet av gymnasiekurser och vilken arbetskraft som efterfrågas på arbetsmarknaden. Det innebär att det utbildas för få inom vissa sektorer där företag skriker efter arbetskraft samtidigt som det utbildas för många inom andra områden. Många unga som fullgjort sin gymnasieutbildning får därför inte jobb inom den sektor som de utbildat sig för.

Den socialdemokratiskt ledda regeringen tog avgörande steg för att dimensionera gymnasiala utbildningar för att bättre matcha behovet av kompetens. En princip infördes i skollagen som innebär att arbetsmarknadens behov ska vägas in när huvudmän bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Utbildningarna ska bidra till kompetensförsörjningen och kommunerna ska samverka med minst två andra kommuner i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Skolverket ska ta fram regionala planeringsunderlag och regionerna får ett tydligare uppdrag att arbeta med kompetensförsörjning inom ramen för det regionala tillväxtarbetet. Branschernas kunskaper ska tas tillvara genom samråd.

Vi menar att regeringen aktivt behöver följa upp den nya lagstiftningen och se till att den implementeras över hela landet. Arbetet med att förbättra matchningen av gymnasieutbildningar behöver därutöver fortsätta. På sikt behöver statens styrning och dimensioneringen av gymnasieskolans olika program öka. Det behövs tydligare ramar för såväl offentliga som fristående huvudmän som tar hänsyn till både elevers efterfrågan och arbetsmarknadens behov av kompetens.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

2. Gymnasial yrkesutbildning , punkt 2 (S)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 48 och avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37 och

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 28, 30 och 32.

Ställningstagande

En faktor som leder till en starkare arbetsmarknadsanknytning är inslag av yrkesutbildning på introduktionsprogram. Den socialdemokratiskt ledda regeringen införde nationella och påbyggnadsbara yrkespaket där elever kan tillgodogöra sig delar av ett gymnasialt yrkesprogram. Redan i dag finns därmed möjligheten att läsa yrkespaket via introduktionsprogram för den som inte är behörig till ett nationellt program. Paketerna kan byggas ut till en fullständig gymnasieexamen, även senare i livet och via komvux. Vi ser att yrkespaketen behöver fortsätta att utvecklas som studieväg som leder till jobb. Samverkan och förankring i branscherna är avgörande. Utbudet av yrkespaket behöver fortsätta att byggas ut i samverkan med branscherna.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

3. Gymnasial yrkesutbildning , punkt 2 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkandena 28, 30 och 32 samt avslår motionerna

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 37 och

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 48.

Ställningstagande

Vägarna ut i yrkeslivet behöver förstärkas för elever på introduktionsprogrammen. Yrkesintroduktion och individuellt alternativ bör slås ihop och i samverkan med branscherna bör branshpaket sättas samman som är särskilt anpassade för yrkesintroduktionsprogrammet. De elever som bedöms klara ett nationellt yrkesprogram bör därtill i möjligaste mån kunna läsa yrkesämnen tillsammans med elever på ett nationellt program.

För att öka statusen på yrkes- och lärlingsprogrammen måste utbildningarna dels hålla hög kvalitet, dels vara relevanta och verklighetsnära och leda till jobb. Jag vill att företag som är potentiella arbetsgivare ska vara en drivande kraft i genomförandet av utbildningen. Det är viktigt att branscherna har det avgörande inflytandet över yrkesutbildningarnas inriktning och kvalitetssäkring.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

4. Lärlingsanställning, punkt 3 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Sverige tjänar på att även i fortsättningen vara en avancerad kunskapsekonomi och en stark industrination. Utbildning är en av de nyckelfaktorer som återkommande lyfts fram i samband med industrins fortlevnad och utveckling i Sverige. Det är angeläget att fånga ungdomarnas teknikintresse i grund- och gymnasieskolan i syfte att säkra kompetensförsörjningen för framtiden, vilket exempelvis kan ske genom s.k. teknikcollege. Stimulanser till vidareutbildning i arbetslivet, som framför allt ska användas i tider av lågkonjunktur, är behövligt. Vi menar att införandet av lärlingsanställningar är ytterligare ett sätt att möta företagets skriande behov av yrkeskunniga.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Försöksverksamhet med branschskolor, punkt 4 (S, V, C, MP)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Daniel Riazat (V), Anders Ådahl (C), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 3 och
2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 51.

Ställningstagande

Trots att försöksverksamheten med branschskolor har bidragit till ett ökat utbud av yrkesutbildning på flera platser i landet så avvecklas verksamheten av regeringen. Skolverkets redovisning av försöksverksamheten med branschskolor läsåret 2019/20 (dnr 2020:644) pekade på att försöksverksamheten, om än i begränsad utsträckning, bidrog till att stärka den nationella kompetensförsörjningen inom små yrkesområden, i synnerhet i yrken med avgörande samhällsfunktioner. Skolverket konstaterade också att förordningen för statsbidraget är ett hinder. Det borde ha rättats till innan verksamheten lades ned.

Vi vill se en fortsatt utbyggnad av branschskolor bl.a. för att säkra kompetensförsörjningen till omställning och bygget av ett hållbart samhälle. Branschskolorna behövs, det är fack och arbetsgivare tydliga med, men det behövs insatser för att få fler elever att söka utbildningarna liksom för att få fler huvudmän att samverka med branschskolorna. Reglerna kring branschskolorna bör också förtydligas och förenklas. Verksamheten bör utvärderas i syfte att följa utbildningarnas kvalitet och hur elevernas etablering ser ut efter utbildningen samt för att ta till vara utvecklingsbehov.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

6. Övriga frågor om branschskolor, punkt 5 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 31 och

2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 22.

Ställningstagande

Fler behöver få möjlighet att gå gymnasieskolans yrkesförberedande utbildningar. Dessa utbildningar måste finnas i hela landet för att möta arbetsmarknadens efterfrågan på kompetens. Fler branschskolor, liksom möjligheten att läsa som lärling, förbättrar förutsättningarna att kunna bedriva yrkesutbildning också på mindre orter.

Jag vill också se över möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet genom att försöksverksamhet permanentas och breddas med fler skolor och ämnesområden.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

7. Estetiska ämnen, punkt 7 (S, V, MP)

av Åsa Westlund (S), Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Daniel Riazat (V), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2447 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 10 och

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 41 och

avslår motion

2023/24:1034 av Anna Wallentheim (S).

Ställningstagande

För att stärka gymnasieskolans bildningsuppdrag behöver utbildningen ge gymnasieeleverna kunskaper i de estetiska ämnena.

Konst och kultur är inte ytlig smyckning eller enkel förströelse. Det är vägar för att förstå världen och för att kunna arbeta kreativt och nyskapande med avancerade processer. Det vi lär oss i de estetiska ämnena hjälper lärandet i stort.

Undervisning med inslag av estetik och kreativitet kan förbättra inläringen och förmågan till kritiskt tänkande. Det är viktigt att även elever som kommer från studieovana hem får tillfälle att lära känna estetiska ämnen. Undervisning i estetiska ämnen kan även bidra till att elever mår bättre, minskar stress och att de får en mer positiv inställning till skola och lärande.

Mot denna bakgrund vill vi att estetiska ämnen ska återinföras på samtliga nationella gymnasieprogram.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

8. Drogtester i skolväsendet, punkt 8 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:367 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 21 och

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD) yrkande 10 och

avslår motion

2023/24:2095 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD).

Ställningstagande

År 2022 svarade runt 7 procent av pojkarna och 6 procent av flickorna i årskurs 9 att de någon gång använt narkotika enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysnings nationella skolundersökning. Stockholms-enkäten, som förutom i Stockholm genomförs i 24 av länets 26 kommuner, visar att 12 procent av pojkarna och 11 procent av flickorna i årskurs 9 någon gång använt narkotika under 2022. Enkäten visar även att 24 procent av niondeklassarna därutöver har erbjudits narkotika under 2022, men avböjt. Ungas droganvändning måste motas och förhindras oavsett var det sker. Skolan får inte vara en fristad. Vi anser att regeringen i sitt arbete borde överväga införande av drogtester i skolor vid misstanke om att elever är drogpåverkade.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

9. Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet, punkt 9 (C)

av Anders Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 29 och
2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 19 och
avslår motionerna
2023/24:2302 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),
2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 43 och
2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 19.

Ställningstagande

Studie- och yrkesvägledarna har en viktig roll för elevernas karriärvägledning och studieval. Jag menar att vägledarna i högre grad ska vara en länk mellan skola och arbetsliv. De ska inte bara hjälpa elever att välja språk och gymnasieskola, utan de ska vara med i hela skolans verksamhet. Med en mer aktiv studie- och yrkesvägledning och tydligare genusperspektiv genom hela utbildningsväsendet kan våra unga lättare bryta könsnormer vid studie- och yrkesval.

Fler unga och deras föräldrar behöver också få förståelse för att yrkesutbildning är ett bra framtidsval. Specifika informationsinsatser behövs vid val till grund-, gymnasie- och högskola. En mer aktiv karriärvägledning och kontakt med den lokala arbetsmarknaden genom hela grundutbildningen ger unga kunskaper om olika karriärvägar och möjligheter att göra medvetna studie- och yrkesval och bryta könsnormer. Centerpartiet vill därför stärka elevens rätt till individuell och gemensam vägledning och byta benämning till karriärvägledning.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

10. Studie- och yrkesvägledning i utbildningsväsendet, punkt 9 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 43 och

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP) yrkande 19 och avslår motionerna

2023/24:2302 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 29 och

2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C) yrkande 19.

Ställningstagande

Ungas val av utbildning och yrken lägger grunden till deras framtida inkomster. Unga väljer olika och tror olika om sig själva och sin förmåga. Givetvis spelar även samhällets förväntningar in. Att från början välja olika riskerar att cementera ojämställdheten framöver. Frågan lyfts av Kommissionen för jämställda livsinkomster (A 2021:32) som även hänvisar till betänkandet Framtidsval – karriärvägledning för individ och samhälle (SOU 2019:4). Där poängteras att det är avgörande att elever har kunskaper om vilka konsekvenser utbildnings- och yrkesval kan ha för bl.a. karriärs- och löneutveckling för att nå målen om en jämställd utbildning och, i förlängningen, ett jämställt arbetsliv. Det kan också finnas djupare skäl till varför man väljer olika som kan behöva analyseras. Jag anser därför att regeringen bör återkomma med förslag som gör landets studie- och yrkesvägledning för både unga och vuxna mer jämställd.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (SD)

Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2022/23:UbU5, 2022/23:UbU6 och 2022/23:UbU8. Vi vidhåller vårt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 10 (C)

Anders Ådahl (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2 eftersom motsvarande förslag har behandlats av utskottet i betänkandena 2022/23:UbU5, 2022/23:UbU6 och 2022/23:UbU8. Jag vidhåller mitt partis ståndpunkter i motsvarande frågor men avstår från att ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:119 av Eric Palmqvist (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att införa påbyggnadsutbildning i totalförsvarskunskap i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:254 av Serkan Köse (S):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inkludera taxiförarutbildningen i gymnasiets transportprogram och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:348 av Michael Rubbestad m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta e-sport som inriktning på gymnasieutbildning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda vilka kurser som behöver införas och/eller utvecklas för att vi ska ha tillräckligt med dataspelsutvecklare samt kompetens framöver i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:367 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde överväga införande av drogtestar vid misstanke om att elever är drogpåverkade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:368 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att reformera och utveckla lärlingsutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga en utredning av styrningen av antalet platser på gymnasieprogrammen och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att se över dimensioneringen av utbud och placeringen av gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för en utökad och förtydligad studie- och yrkesvägledning i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att införa två nivåer i introduktionsprogrammet Språkintröduktion på gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete borde överväga införande av drogtester vid misstanke om att elever är drogpåverkade, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:403 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna genom att anpassa utbildningarna mer efter näringarnas behov och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:414 av Thomas Morell m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa fler utbildningsplatser för yrkesförare och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:425 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga ett införande av en ny form av lärlingsanställning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:510 av Alexandra Anstrell m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att eleverna eller deras vårdnadshavare bör få möjlighet att bekosta den individuella utrustning eller liknande som behövs för att utöva elitidrott och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) ska finnas kvar och fortsatt vara viktiga för ungdomars möjlighet till elitidrottande i kombination med gymnasiestudier och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:595 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:666 av Eva Lindh (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skolan ger elever kunskap om den svenska arbetsmarknadsmodellen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:809 av Kadir Kasirga (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ansvar för att fördelningen av utbildningsplatser beaktar behoven av kompetensförsörjning inom energibranschen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:831 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla gymnasieskolans program mot ekonomisk redovisning där även AI-tolkning och digitalisering är inkluderat och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:833 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om naturbruksskolorna och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:876 av Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärlingsplatser och APL-platser bör beredas vid offentlig upphandling och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:978 av Camilla Brunsberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge företag en rimlig ekonomisk kompensation då de erbjuder lärlingsplatser på gymnasienivå som leder till en yrkesexamen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:1034 av Anna Wallentheim (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att estetiskt ämne ska erbjudas alla gymnasieelever och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1040 av Carina Ödebrink och Azra Muranovic (båda S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att gymnasieskolan ger elever kunskap om arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1223 av Martina Johansson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur kompletterande yrkesutbildningar tas fram tillsammans med olika branscher och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1461 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utreda införandet av en effektivare studie- och yrkesvägledning och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1462 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten till ökad kunskap om företagsamhet i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att göra entreprenörskap till obligatoriskt gymnasieämne och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över möjligheten att utbilda skolelever i samhällsplikt samt öka samverkan mellan skolan och Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1570 av Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om promoverande av företagande i utbildningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1800 av Lili André (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att utveckla och förenkla tillståndprocesserna för att införa nya gymnasiekurser och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:1804 av Lili André (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om Ung Företagsamhet (UF) kan införas i utbudet av gymnasiekurser för att främja entreprenörskap och affärskompetens hos landets unga människor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2095 av Roger Hedlund och Mattias Eriksson Falk (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda lagförändringar för möjliggörande av drogtestar i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2117 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att främja entreprenörskap redan i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2194 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för praktik på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för ett större jobbfokus inom studie- och yrkesvägledningen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2302 av Ann-Sofie Lifvnhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ta ett helhetsgrepp för att få fler att utbilda sig till hantverkare, för att möjliggöra den cirkulära ekonomin, och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2305 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om entreprenörskap i gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2447 av Amanda Lind m.fl. (MP):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa estetiska ämnen på alla gymnasieprogram och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2451 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som gör landets studie- och yrkesvägledning för både unga och vuxna mer jämställd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2454 av Anders Ådahl m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att behålla och utveckla branschskolor och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2482 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gymnasieskolans introduktionsprogram ska bli mer yrkesinriktade och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att karriärvägledningen sker systematiskt genom hela utbildningsväsendet och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statusen på yrkes- och lärlingsprogrammen behöver höjas och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera yrkes- och lärlingsprogrammen så att förutsättningarna förbättras för att kunna bedriva yrkesutbildning också på mindre orter och i mindre branscher, över hela landet, och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att branschernas inflytande över yrkesprogrammen ökar och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2489 av Niels Paarup-Petersen m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att studie- och yrkesvägledarnas roll i skolan måste stärkas och vara integrerad i hela skolans verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge fler möjlighet att läsa om entreprenörskap och att välja UF-företagande i gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur lantbruksnäringens inflytande över naturbruksutbildningarna kan stärkas och att värna de sammanhållna naturbruksskolorna genom höjda kvalitetskrav och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utveckla fler branschskolor inom naturbruksområdet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2664 av Janine Alm Ericson m.fl. (MP):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till instrument som ger ett lyft för landets studie- och yrkesvägledning både för unga och senare i livet för att göra den mer jämställd och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2687 av Åsa Westlund m.fl. (S):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att estetiska ämnen ska erbjudas alla gymnasieelever och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens styrning och dimensioneringen av gymnasieskolans olika program behöver öka och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att yrkespaketen ska fortsätta utvecklas som studieväg som leder till jobb och tillkännager detta för regeringen.
51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna kring branschskolorna bör förtydligas och förenklas och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 10

Motion	Motionärer	Yrkanden
10. Motioner som bereds förenklat		
2023/24:119	Eric Palmqvist (SD)	2
2023/24:348	Michael Rubbestad m.fl. (SD)	12 och 13
2023/24:367	Patrick Reslow m.fl. (SD)	22
2023/24:368	Patrick Reslow m.fl. (SD)	3–6 och 8
2023/24:414	Thomas Morell m.fl. (SD)	12
2023/24:510	Alexandra Anstrell m.fl. (M)	1 och 2
2023/24:595	Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M)	2
2023/24:666	Eva Lindh (S)	
2023/24:809	Kadir Kasirga (S)	
2023/24:833	Mikael Larsson (C)	
2023/24:876	Leif Nysmed och Lars Mejern Larsson (båda S)	
2023/24:978	Camilla Brunsberg (M)	
2023/24:1223	Martina Johansson (C)	
2023/24:1461	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	2
2023/24:1462	Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD)	1, 2 och 7
2023/24:1570	Mathias Tegnér och Jennie Nilsson (båda S)	5
2023/24:2117	Saila Quicklund (M)	
2023/24:2194	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2023/24:2305	Johanna Rantsi (M)	
2023/24:2489	Niels Paarup-Petersen m.fl. (C)	20 och 21